List 4.

NOVICE

Tečaj XLV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 26. januarija 1887.

Obseg: Nov stroj za pinjenje. — Je li pri ljudski šoli treba vrta? — Štrigljajte krave. — Pridelovanje zgodnega graha. — Ali se splača vrbe saditi. — Gospodarske novice.. — Vprašanja in odgovori. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nov stroj za pinjenje.

Trgovca z železom Balinth & Frank na Dunaji (Wien, I. Akademiestrasse 3) prodajata nov stroj za pinjenje, kojega je izumil Beranek-Brich. O tem neki jako izvrstnem stroju piše vodja „mlekarske zaloge“ Kneifel v „Wiener landw. Zeitung“ sledeče:

Nova pri tem stroju je naprava, s katero se pri pinjenju mleka ali smetane naredita dva toka, ki sta si nasprotna. Iz podobe 9. je to razvidno. Vsa naprava za pinjenje je vtrjena v pokrovo ter se goni s kolescem na omah. Vreteno tega kolesa ima zobasto kolo, katero prijemlje v drugi dve manjši taki kolesi. Zgornjo teh zobatih kolesec je pritrjeno na vreteno, koje vreteno gré pa skozi spodnje kolesce in skozi njegovo votlo vreteno. Na spodnjem koncu ima vreteno zgornjega kolesca tri preluknjane lopate, koje pa stojé med tremi lopatami, ki so pritrjene na votlo vreteno spodnjega kolesca.

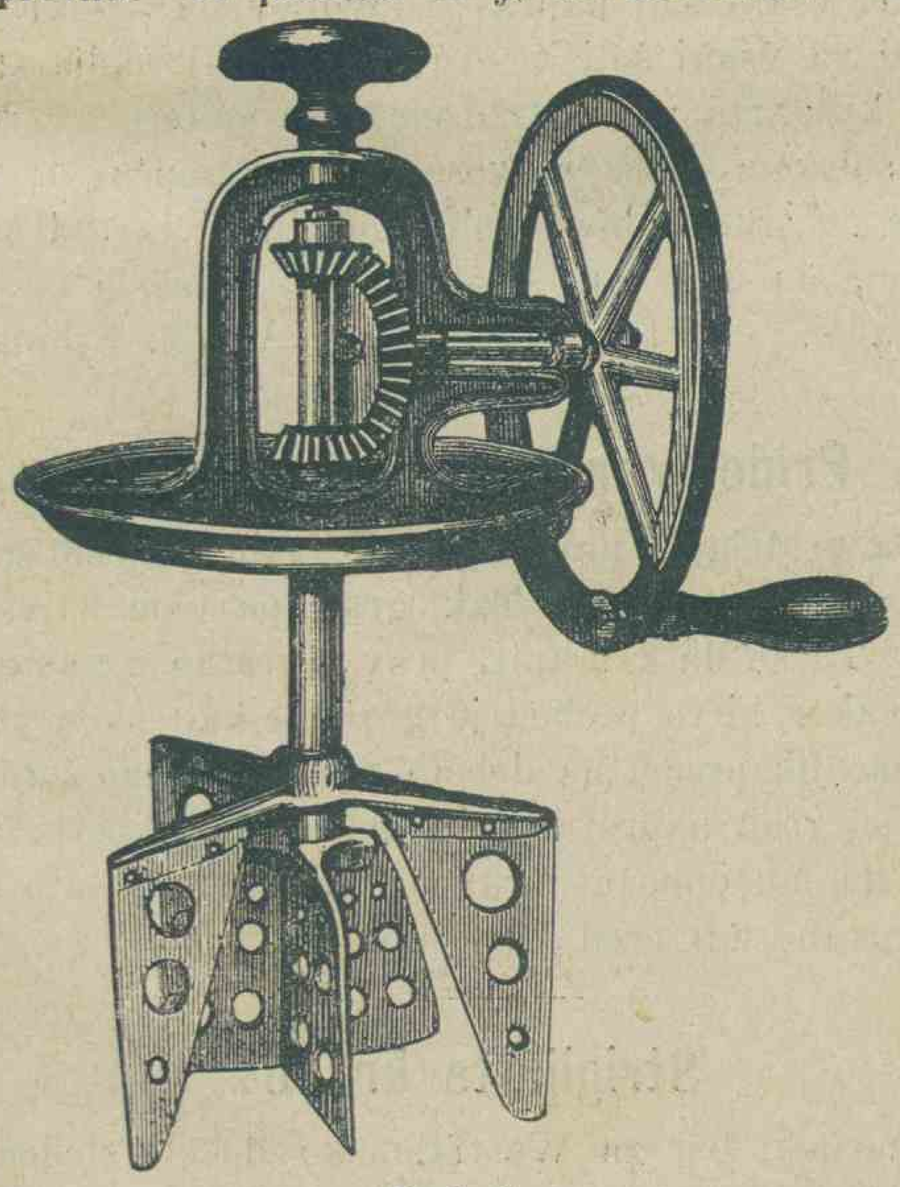

Pod. 9.

Iz take naprave sledi, da se notranje lopate vedno nasprotno sučejo zunanjim in da se mleko ali smetana v pinji silno močno otepe. Ko se kolo na omah enkrat zasuče, zasučejo se lopate uže trikrat, zato iz tega sledi, da ni treba preveč hitro pinjiti.

Podoba 10. kaže notranjo opravo stroja, podoba 11. pa zunanjo.

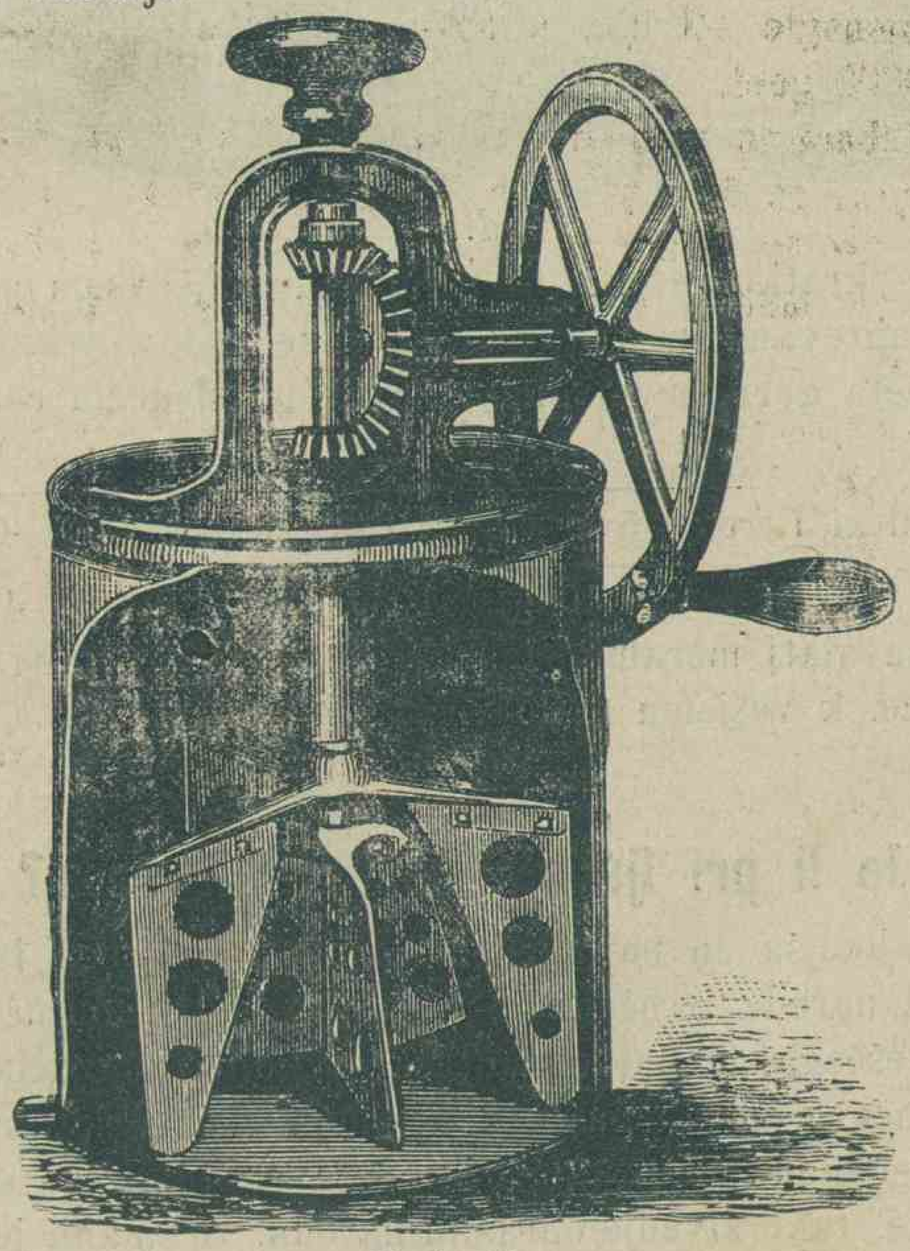

Pod. 10.

Pinja ima spodaj iztok za pinjeno mleko in pa dva železna nosa, s katerima se pinja z vijaki pritrdi na mizo. Za gumbo na vrhu stroja delavec z eno roko lahko prime, da se pinja manj trese. Vsa pinja je iz

železa in kolikor pride v dotiko s smetano ali mlekom, je tudi pocinjena.

V tem stroji se dá pinjiti sladko mleko, sladka in kisla smetana. Tako na pr. dobilo se je iz 5 litrov sladkega mleka 155 gramov surovega masla. Pinjenje je končano v 5 do 9 minutah.

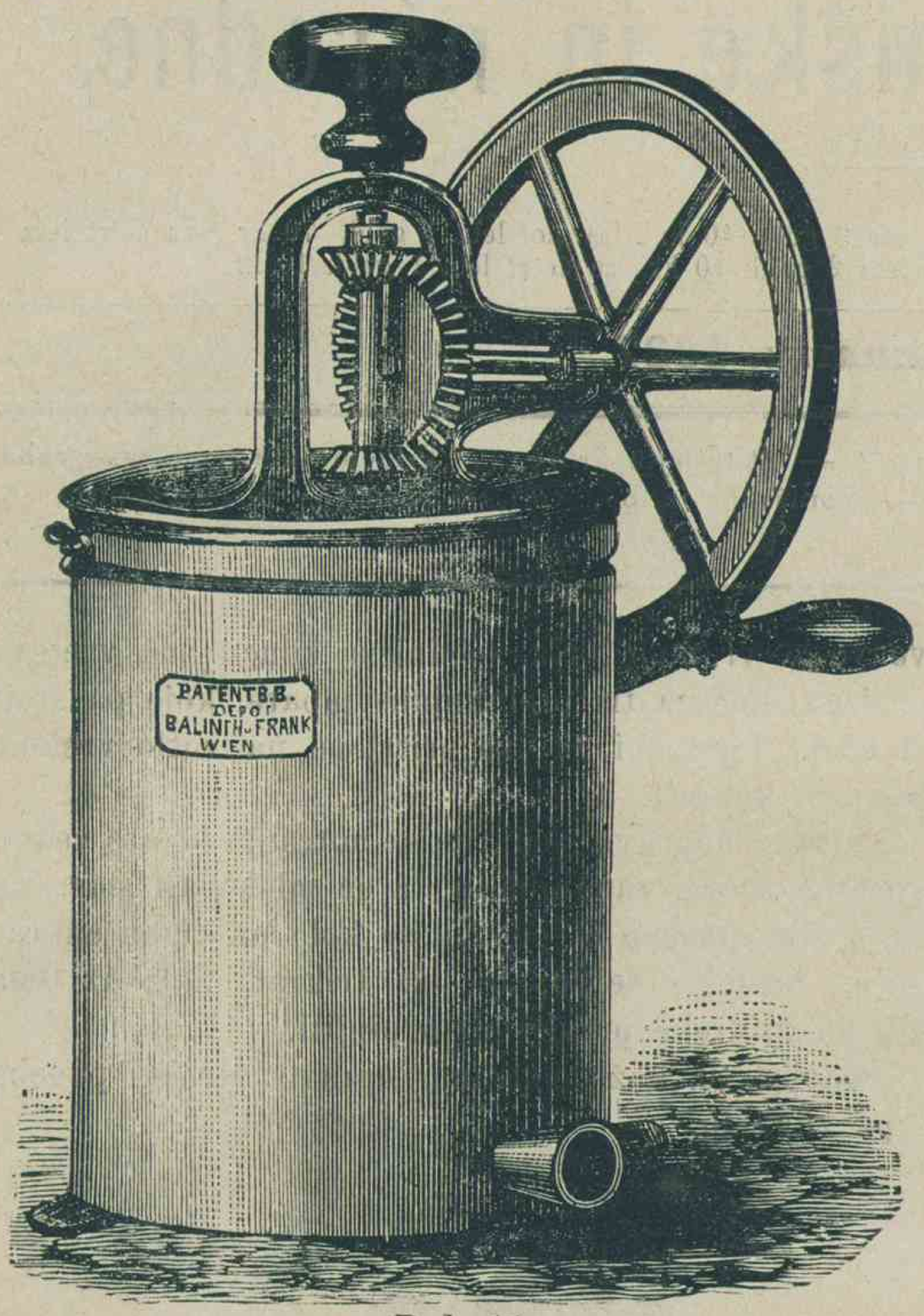

Pod. 11.

Na kratko rečeno, ta stroj zadostuje vsem pravičnim zahtevam in vsak kupec bode zadovoljen. Stroj izdelujeta gori imenovana trgovca po sledečih cenah:

Št.	1	2	3	4
Pinja drží litrov	5	10	25	45
Cena	7·50 gl.	10·50 gl.	30 gl.	42 gl.

Omenjati moramo, da se sme pinja napolniti le do polovice, k večjemu malo več.

Je li pri ljudski šoli treba vrta?

Najboljša in najimenitnejša stvar vsakega izobraženega naroda izročena je v oskrbo ljudskemu učitelju. Iz neveščega, slabotnega otroka vzgojiti in izučiti ima pametnega, poštenega in značajnega moža, kateri ima biti steber in podpora naroda, države. Kakoršna vzgoja mladine, tako življenje odraslih naroda, to znano je vsakateremu, in vsled tega gledajo vsi probujeni narodi na šolo, nje vspeh, ter stavijo v taisto vse upanje, vso prihodnost.

V šoli pridobiti si ima otrok raznih znanosti, kakor branja, veroznanstva itd., poleg tega pa tudi, zlasti v šolah po deželi dandanes še premalo oskrbovanega, a za kmeta neprecenljivega, ker prepotrebnega znanja v kmetijstvu. Res se v šoli ne more razpravljati o različnih zemljah, o umni živinoreji in obdelovanji polja za to šola nima potrebnih zemljišč in drugih pripomočkov, učitelj premalo časa, in mladina je še tudi za ta poduk negodna, pač pa zamore in sicer edino le šola veliko doseči s podukom v sadjarstvu, v trto- in zeljenadoreji, in to le, ako ima primerni šolski vrt. Skušnja uči, da beseda sama pri našem narodu ne zda ničesar, le praktični poduk, posebno pa dobri vzgledi budé veselje do kake prekoristne reči. Vsaj vemo, kako nezaupljiv je narod novejšim naredbam in da se najraji nepremenjeno peča še z onimi deli, katere so opravljali njegovi pradedje. Ko pa bode narod videl, da šolski vrt ni samo radi imena ali koristi učitelja tukaj in ko se bode prepričal, da učitelj ne zna poučevati samo v branji, računanji in drugih takih znanostih, temuč da razume tudi kot nepoljedelec kmetijstvo zlasti sadjarstvo in trtorejo, da se sme k njemu vsak za svet in poduk zateči, vedoč, da ga tudi dobi, da na šolskem vrtu mladina spoznava in se uči ljubiti domačo zemljo, da se prične tam zanimati za zeló ali manj važne, pozneje znabiti nepotrebne reči, da se ji budi ondi veselje do reda, a tudi spoštovanje do tuje reči, da se tamkaj praktično nauči takih del, katera ji sam iz nevednosti ali pomanjkanja časa dajati ne more, takrat bode spoznal, da je prav vrejen in oskrbovan šolski vrt ne le pri naravoslovskem, temuč zlasti kmetijskem poduku šoli potreben. Gotovo pride čas, ko se bode pri vsaki šoli napravil dovolj velik šolski vrt in nastavil na vsaki šoli kmetijstva, zlasti sadjarstva, v krajih, kjer trta raste, trtoreje vešč učitelj.

V šolskem vrtu razveseljeval, okrepčaval in učil se bode po trudapolnem delu poleg učitelja tudi narod, hvaležen, da sta mu šola in vrt prinesla omiko in blagostanje.

Vojteh Ribnikar.

Pridelovanje zgodnega graha.

Da pridelamo prav zgodnji grah, sejemo ga uže prav zgodaj spomladi. Tak grah pa nam največkrat pozebe. To se dá zabraniti prav izvrstno z nasteljo iz šote. Kakor hitro prebodejo grahove kali skoz zemljo, potrosimo jih precej na debelo z razdrobljeno šoto, pod katero se grah naprej razvija ter se tudi kmalu toliko okrepi, da mu ponočni mraz ne škoduje. S šoto obvarujemo grah tudi pred kuretnino in vrabci.

Štrigljajte krave!

Kmetijski list za Westfalensko deželo sledeče poroča: Molzno kravo, kojo so redno štrigljali, so jo zarad poskusa za štirnajst dni jenjali štrigljati. Ta krava je dala v tem času 11 litrov manj mleka, kakor v prejšnjih štirnajstih dneh, akoravno so bile druge razmere ene in tiste.

Ali se splača vrbe saditi.

O tej stvari piše grajščak gosp. H. vitez Manner v Gamsgrabenu na Štajerskem sledeče: Jaz sem pričel vrborejo na svojem posestvu pri najnepovoljnejših razmerah. Posestvo leži 600 m. nad morjem, zemlja je revna, delavci pa neizmerno dragi. Vzlic temu, da so vsled nepovoljnih razmer moje vrbove šibe precej krajše kot drugod, koder imajo boljo zemljo in ugodnejše podnebje, vendar sem jaz imel čistega dobička v l. 1886. na 1 hektar 176 gld. 66 kr. ali na enem oralu 101 gld. 55 kr. To je čisti dohodek pri jako nepovoljnih razmerah, katerega ne bi bil dobil od nobene druge kmetijske rastline. Zato pa rečem: Kmetovalci in gozdarji naj obrnejo svojo pozornost na vrborejo ter naj jo povsod tam praktično vvedejo, kjer se to dá storiti.

Tudi mi se pridružujemo besedam gospoda viteza Mannerja ter pozivljemo Slovence, da se poprimejo te prekoristne stroke kmetijstva, zlasti dandanes, ko so se gospodarske razmere tako predrugačile, da žito, trta, hmelj itd. kmetovalcu nikakega dobička več ne prinašajo. Ako kdo izmed gg. bralcev želi kaj več poizvedeti o pridelovanji vrbovih šib, pripravljeni smo, o tem več poročati.

Gospodarske novice.

* **Odsek za povzdigo sadjarstva pod pokroviteljstvom poddružnice boštanjske** ustanovil se je 16. januarija v Boštanji. Načelnika odseku sta gg. Al. Dermelj in Jože Papež. Ta odsek ima nalogo, v Boštanji ustanoviti drevesnico ter vse potrebno preskrbeti, da se vredi kupčija s sadjem. Čestitamo vrli poddružnici k njenemu vspešnemu delovanju.

* **Za varstvo kranjskega vinarstva** proti uničevanju po trtni uši sklenil je kranjski deželni zbor v svoji seji dné 13. januarija t. l. 600 gold. dovoliti. To svoto bodo porabili za nakup ameriških trt za trtnice itd. Društvu za varstvo avstrijskega vinarstva naklonil je kranjski deželni zbor za l. 1887. petdeset goldinarjev podpore. Sicer malo, a vendar nekaj!

* **Štajerska kmetijska družba ima svoj 63. redni občni zbor** 15. in 16. februarija t. l. v Gradcu. Na dnevnem redu so razprave o administrativnih stvaréh, volitve odbornikov in nasveti poddružnic.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na 2. vprašanje. Po došlih nam poročilih redijo goved, sicer ne švickega plemena, pa vendar temu zeló podobnega in enakega algajskega plemena na grajščini Fužine pod Ljubljano. (Vredništvo.)

Odgovor na 3. vprašanje. Jaz imam uže tretje leto Yorkshirsko prešičje pleme, katero se mi je jako obneslo. Svinje se kaj rade ubrejijo, ter storijo mi po 8 do 9 prašičkov, kateri so skoro brez dlake; potem pa prav dobro vspevajo. — Pri piči, pri koji domači prešiči komaj dobro rebra skrijejo, so ti prešiči kaj lepo rejeni, ter se zadovolijo tudi s prav slabo pičo. Kedar pa se jih prične „debeliti“, jemljejo prav hitro na-se. Priliko sem imel, v kratkem prodati starega prešiča tega plemena, ki je tehtal 5 starih centov. — Bil je tako lep, da ga je hodilo vse gledat, kajti pri majhnih kostéh, majhni glavi in ušesih, je drugo truplo silno veliko in trebuh se plazi skoro po tleh.

Šest do osem tednov stare prešičke oddajam po 10 gold. komad. Jos. Lenarčić na Vrhniki.

Vprašanje 5. Ali je mogoče popraviti surovo maslo, katero je grenko in žaltovo postalo? (R. v S.)

Odgovor. Ako je surovo maslo grenko, žaltovo ali sploh slabega okusa postalo, zdrobi se v majhne kose ter dene v pinjo, v koji se je ravnokar pinjilo, ter se z ostalim pinjenim mlekom vred 15 do 20 minut počasi pinji.

Vprašanje 6. Skusil sem letos moja vola podkovati, naročil sem si železa z Dunaja, a vola še danes, to je čez tri tedne, ne moreta hoditi. (R. Št. v Z.)

Odgovor. Iz vašega obširnega popisa dozdeva se nam, da vemo vzrok, zakaj vola ne moreta hoditi: Kovač ni znal volov podkovati. Podkve se morajo mrzle na parklje položiti, luknje za žeblje je pa treba nekoliko navrtati.

Vprašanje 7. Predenica naredila nam je letos neizmerno veliko škode. Prosimo Vas, svetujte nam, kako sredstvo proti tej nadlogi. (F. R. v H.)

Odgovor. Najvažnejše je, da si preskrbite čisto deteljno seme, to je, brez predeničnega semena. Predenično seme je zeló podobno deteljnemu, a je izdatno drobnejše. Kupite seme od tvrdke, ki Vam garantuje čistost. Ako želite, Vam mi prijavimo tako tvrdko. O pokončevanji predenice na njivi Vam pa sledeče poročamo:

Ta rastlina hrani v sebi mnogo čreslovinske kisline. Noveji čas služi to na Angleškem v pokončevanje predenice: vzamejo 10% zredčeni vitrijol železni in ga na vodi brizgajo ali škropijo z brizgalnico na predenico ali deteljne grinte, to pa tako dolgo, da so do tal namočene. Po pretečenih nekolikih urah od predenice ni ničesar druzega videti, kakor očrnela vlakovina. Čreslovinska kislina se je pretvorila vsled zamakanja z vitrijolom v čreslovino-kislo železo; tako je predenica ugonobljena, detelja pa ni trpela nobene škode ter zatem bujniše raste. Ta enostavni pomoček je vreden, da tudi pri nas z njim poskusimo.

Vprašanje 8. Ni škodljivo kravam, če se vpregajo ter za vožnjo rabijo? (J. F. v B.)

Odgovor. Ne, malim posestnikom je to dostikrat neobhodno potrebno ter bi mi vpreganje krav celó priporočali. Z vprego res zgubi krava nekaj mleka, a to mleko ni toliko vredno, kot pa delo, ki ga stori. Nekaj tednov pred oteletvijo in nekaj tednov potem se ve da ne smemo krave vpregati. Sploh je pa treba kravo, kojo vpregamo, dobro krmiti, ter od nje le polovico tega zahtevati, kar je volu mogoče storiti.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

49.

Razdobja obrazovanosti.

(Konec.)

V tej dobi občnega napredovanja nastavil se je popek, s katerega se razcveta novodobna obrazovanost, to je „tiskarstvo“. Ž njim so se osigurale stare pridobitve, in zajamčil se je tudi daljni napredek. S tiskarstvom se začenja novo razdobje človeštva, po njem je postalo blago znanosti in nauka pristopno vsem ljudem in časom, tiskarstvo je naredilo pot zadrugi vseh narodov. Tiskarstvo je svet sila predelalo. Da je dobro došla ta nova umetnost, to pokazuje njeno za čuda brzo razširjevanje. Komaj je preteklo deset let po njegovem prvem pojavu v Moguncu, in knjige so se uže tiskale ne samo po mnogih drugih nemških mestih, ampak tudi po Holandskem, v Parizu, na Českem itd. Morda se nobena umetnost ni tako brzo razprostranila po vsem obljudenem svetu kakor tiskanje knjig.

Temu brzemu širenju tiskarstva šle so na roko mnoge okolnosti. Leta 1453. osvojili so Turki Carigrad, in grški učenjaki, vedoč da pod turškim kopitom ne raste trava več in ne uspeva knjiga, pobegnili so s svojim klasiškim blagom na zahod, kjer so se kot tolmači starogrških klasikov na vseučiliščih in drugih naučnih zavodih nastanili, ter s klasiško svetlobo svet obsijali. To hrepenenje po grški knjigi dalo je dosti dela novi naši umetnosti. Italijanski tiskarji začeli so tiskati grške klasike, po katerih je prav slastno segal ves tedanji učeni svet. To širenje grške klasičnosti je prvi blagodar tiskarstva.

Isto tako vspešno je delovala na razširjenje tiskarstva tudi reformacija, ker ste se obe stranki posluževali tiska kot najboljšega orožja za pobijanje protivnikov. Luter je z nemškim prevodom svetega pisma tako rekoč vrata odprl nemški književnosti. Tako je bilo tudi pri nas Slovencih s Trubarjem. Tudi so živeli v drugi polovici petnajstega stoletja mnogi učeni možje, ki so s podvojeno močjo se poprijeli pisanja knjig, ker so vedeli, da jim rokopisi ne bodo v temnih knjižicah trohneli, nego prav tako kot živa beseda v narod zahajali. Tudi se je začela tiste dni buditi želja po napredku v znanju v obče, in zato so mnogi vlastniki tiskarn bili tudi učeni ljudje, ter so na vso moč delali na to, da se s tiskanjem knjig širi nauk in napredek.

Zgodovine tiskarstva ne bodemo razpravljali, to ne gré v naš okvir, poglejmo samo še stanje književtva ob času Gutenbergovega izumka. Od trinajstega stoletja naprej začeli so se tudi posvetnjaki brigati za knjigo, začeli so rokopise prepisovati in prodajati. Sprvega so se taki ljudje nazivali „bibliatores“. Bilo jih je osobito veliko na vseučiliščih. Da-si je bilo takrat čedalje več rok za prepisovanje, vendar so bili rokopisi še zeló dragi, in to zato, ker se je tudi veselje do učenja čedalje bolj širilo, toraj se je tudi čedalje več rokopisov potrebovalo. Ko bi knjige dan danes na pergamenu tiskali, kakor se je nekdaj na pergamen pisalo, bile bi tudi mnogo draže, kakor so sedaj. Ob takih okolnostih bile so tedaj knjižnice redke in male. Knjižnica 100 zvezkov bila je uže bogata. Glasoviti učenjaki so uže mogli ponašati se, če so imeli po 10—20 knjig, pa so morali še sami prepisovati pri vsem. Rokopisna biblija je veljala ondaj do 1000 gold., sila denarja za tiste čase. Dragocene knjige bile so po cerkvah in samostanih za teške lance prikovane, da niso bile ukradene. Siromaki niso mogli čitati knjig.

Iz deželnega zbora.

XIV. seja dne 21. januarija.

Minuli petek bila je zopet dolgotrajna in izrekoma za deželno gospodarstvo pomenljiva seja.

Dnevni red se je moral skrčiti za točke 3., 4. in 5. dnevnega reda zadevajoče naklade na žganje, ker na novo došla naznanila c. kr. finančnega ministerstva še niso bila dotiskana in razdeljena.

Pri točki 6. sprejel se je predlog finančnega odseka o reorganizaciji deželnega stavbenega urada nespremenjen, tako da mesto prvega inženirja obdrži F. Witschel s plačo 1600 gold., drugo mesto pa Hraski s stalno plačo 1400 gold. in mesto pomočnega inženirja s stalno plačo 1000 gold. se pa razpiše.

Pri točki 7. odstopi se prošnja požarne brambe v Krškem deželnemu odboru v povoljno rešitev, enako tudi

pri točki 8. prošnja nekaterih davkoplačevalcev logaškega okraja gledé zakupa deželne naklade na žgane opojne pijače.

Nekaj bolj razburjena postala je razprava pri točki 9. dnevnega reda: pri ustnem poročilu finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Črnomlji za odpis dolga 3500 gold. deželnemu zakladu.

Poročevalec Murnik predlagal je v imenu finančnega odseka, da se prošnja odbije, ker je vlansko leto deželni zbor še le temu odboru odpisal nad 4000 gold. posojila ter privolil, da ostali dolg 3500 gold. poplača odbor v 7letnih obrokih po 500 gold. Temu nasproti predlaga posl. Šuklje, da naj se dolg 3500 gold. odpusti, pa pri glasovanji ne obvelja ne ta in tudi ne eventualni predlog, da bi se odpisalo vsaj letos zapadlih 500 gold., temveč se pritrdi predlogu finančnega odseka.

Zeló obširno in temeljito poročal je poslanec Karol Klun o točki 10.: Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občinskega zastopa novomeškega in šmihelskega za dovoljenje doneska šolskim sestram „De Notre Dame“ v Šmihelu za izgojevanje gluhonemih deklic.

Poročilo obsegalo je bistvo in zgodovino ustanove Holzapfelnove in Wolfove za gluhoneme. — Govorili so pri tej točki Šuklje, Pfeifer, Dežman, deželni predsednik, poslanec Apfaltrern in poročevalec. Pri glasovanji sprejeli so se predlogi odsekovi nespremenjeni.

Pri točki: „ustno poročilo finančnega odseka gledé osuševanja starotržke, cerkniške in planinske doline“ — poroča v imenu finančnega odseka dr. Poklukar ter navaja, v koliko je v minulem letu napredovala preiskava podzemeljskih voda in votlin logaškega okraja; omenjal je izrekoma komisijonalnega preiskavanja stanja tamošnjih vodá po komisiji, v kateri je bilo zastopano c. kr. poljedelsko ministerstvo, c. kr. deželna vlada, deželni odbor in pa vdeleženci; pri tej priliki izreklo se je tudi, kako bi se imelo postopati v obče pri osuševanji teh krajev. Dalje pa je s pomočjo idrijskih rudokopov preiskaval tamošnje podzemeljske votline gozdarski asistent Putik s posebno povoljnim vspehom.

Poročevalec omenjal je dalje potrebe enakih podzemeljskih preiskav tudi v ribniški dolini, pri Dobrepoljah in v račinski dolini; v obče pa še potrebo, da se c. kr. vlada iz novega naprosi, da v deželi namesti kulturnega inženirja in konečno tudi potrebo, da se za vrejenje Krke vsaj letos kaj stori. V tem smislu stavljeni predlogi finančnega odseka in pa denarna potrebščina do 2000 gold. se konečno sprejmó brez ugovora. — Tudi za pripravljalna dela vrejenja vipavskih potokov privoli se pri točki 12. poleg primerne prošnje do vlade iz deželnega zakladá podpora do 1000 gold. — Temu predlogu ugovarjal je poslanec Deschmann, rekoč, da se po dosedanjem običaju v gospodarskem odseku niso dovoljevale denarne podpore, in pa da pogreša predlog, po katerem bi bili tudi vdeleženci vezani za primerne doneske. — Tem ugovorom nasprotuje načelnik gospodarskega odseka dr. Poklukar rekoč, da je bila sicer navada, bólj pomenljive denarne podpore pred dokončanim sklepom oddajati v finančni odsek, da pa tudi ni ne po opravilnem redu in ne po posebnih sklepih drugim odsekom zabranjeno, staviti predloge za denarne podpore. Da je pripomoč vdeležencev vsikakor potrebna, razumeva se samo po sebi, zato bi se tudi on ne protivil, ako se v tem smislu sklene dostavek k predlogom gospodarskega odseka.

Pri konečnem glasovanji sprejmo se predlogi gospodarskega odseka z dostavkom poslanca Deschmanna, da naj se tudi vdeleženci zavežejo k primernim doneskom.

Enako se tudi reši povoljno, po predlogih gospodarskega odseka. prošnja za vrejenje potoka Mirne, da se predložen načrt preišče še v tem letu.

Prošnja vasi med Krškim in Krško vasjo zarad preteče jim škode vsled tam nameravanega vojaškega strelišča, odstopi se s primernim priporočilom c. kr. vladi, da v ta namen potrebno vkrene.

XV. seja dne 22. januarija.

V tej seji rešil se je ves sledeči dnevni red:

1. Branje zapisnika XIV. deželnozborske seje dné 21. januarija 1887.

2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

3. Priloga 66. Poročilo finančnega odseka o načrtu zakona o vpeljavi samostojne deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač.

4. Ustno poročilo finančnega odseka o vpeljavi občinskih naklad na porabljeno pivo in na porabljene žgane opojne tekočine.

5. Priloga 68. Poročilo finančnega odseka o določitvi deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač.

6. Priloga 70. Poročilo upravnega odseka o vladni predlogi z načrtoma dveh zakonov:

I. o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja;

II. o sestavi deželne komisije za stvari, ki se tičejo očiščevanja gozdnega sveta od tujih osredkov in zaokroženja gozdnih mej.

7. K prilogi 65. Ustno poročilo finančnega odseka o popravi Savskih bregov in uravnavi potoka bistriškega pri Mojstrani.

8. Ustno poročilo finančnega odseka o samostalnem predlogu gosp. poslanca Šuklje-ta gledé doneska za zgradbo dolenjske železnice.

9. K prilogi 64. Ustno poročilo gospodarskega odseka gledé uvrstitve neke občinske ceste v Bledu med okrajne ceste.

10. Ustno poročilo gospodarskega odseka o nasvetu gosp. deželnega poslanca dr. Vošnjaka gledé odškodovanja posestnikov vinogradov po trtni uši.

11. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora in občinskega zastopa v Kočevji za uvrstitev okrajnih cest Kočevje-Ljubljana, Kočevje-Črnomelj in Kočevje-Brod med deželne ceste.

12. Priloga 72. Gospodarskega odseka poročilo o nekaterih premembah močvirskega zakona.

13. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji županstva občine Trebnje, Mirna, Št. Rupert in druzih za preložitev ceste čez Vagenšperg.

Gledé teh obravnav opomniti je, da se je sklenila naklada na povžitje žganja tako, da se v obče ima plačevati ta naklada po 18 kr. od vsake hektoliterske stopinje, tedaj toliko več, za kolikor močneje je na prodaj postavljeno žganje. Ni pa pričakovati, da bi se novi način tega davka vpeljal pred začetkom prihodnjega leta.

Predložen načrt postave zarad občinskih naklad na pivo odložil se je za sedaj ter ima v tem staviti deželni odbor svoje predloge v prihodnjem zasedanji.

Pri poročilih upravnega odbora točka 6. dnevnega reda, nastala je bolj živahna razprava, ker je manjšina deželnega zbora ugovarjala stavljenim trem resolucijam. Pri konečnem glasovanji sprejel se je predlog poslanca Krsnika, ki je predlagal premembo prve oporečene resolucije, dalje: druga resolucija odseka, tretja resolucija odsekova pa se je zazvrgla.

Pri točki 7. (poročevalec dr. Poklukar) sprejel se je brez ugovora predlog finančnega odseka, po katerem imate od skupnih stroškov za vodne zgradbe v obrambo vasi Mojstrane, 13.400 gold. država in dežela prevzeti vsaka po 5000 gold., vdeleženci pa za zgradbe potrebni les v vrednosti 3400 gold. preskrbeti.

Točke 8., 9., 10. in 11. rešijo se po predlogih dotičnih odsekov. Pri točki 12. pritrdi se samo formal-

nim premembam močvirskega zakona v §. 5., 6. in 8., in pri točki 13. privoli se za preložitev okrajne ceste čez Vagensperg deželna podpora 2000 gold.

Potem se je v tajni seji sklenilo funkcijske doklade deželnih odbornikov po 400 gold. deželnim uradnikom in služabnikom pa se je dovolila izredna podpora po 10%, 8% in 6% stalne letne plače za l. 1887.

Mnogovrstne novice.

* **Dobro se je splačala šala** nekemu siromaku v Novem Jorku, ki je razglasil v tamošnjem razširjenem časniku sledeč inserat: „Za pol dolarja vsakemu povem sredstvo, kako zamore plačati svojo stanarino.“ Doposlalo se mu je prav mnogo pol dolarjev z dotičnim vprašanjem. Radovednežem pa je zvita buča odgovorila z malimi besedami to-le: „Storite tako, kakor jaz.“

* **Lepa pohvala.** Dosedanji namestnik v Smirni Hulil Rifaat Paša premeščen je bil v enaki lastnosti v Bagdad. Turški list „Chidmai“ v Smirni objavlja odhajajočemu za slovo laskov klic, v katerem se naglaša, da se je med njegovim kratkim poslovanjem 346 roparjev in banditov ob glavo dejalo, obesilo, vstrelilo, zabodlo ali sicer neškodljivih storilo.

Naši dopisi.

Dobrova 23. jan. (*Javna zahvala in drugo.*) V drugi polovici minulega leta pridobila si je bila tukajšnja šola dva posebna dobrotnika. Slavni deželni odbor in c. kr. kmetijska družba kranjska sta, ki sta tukajšnji šolski občini, katera imela je pretekli dve leti veliko stroškov z raznimi stavbenimi deli v fari, dala denarnih podpor za uredbo šolskega vrta. Prvi nakazal je v omenjeno svrho iz deželnega kulturnega zaklada znesek 30 gold., a druga imenovana pa znesek 20 gold. iz znane državne podpore, namenjene v podporo šolskim vrtom po mili domovini.

Obema blagima dobrotnikoma izreka se to potjo javno zahvala s zagotovilom, da bode vsak dar obilnih obresti donašal.

Ob vzajemnem posredovanji krajnega šolskega sveta z vis. čast. farnim predstojništvom tukajšnjim, določil se je dné 26. septembra m. l. na cerkvenem zemljišči prav pripraven prostor za šolsko drevesnico, kateri meri okolo 1020 □ m. Lega in zemlja temu je kaj prikladna, kar je pa največ vredno, je to, da se prav blizu šole nahaja. Prekopal in zravnal se je ta prostor preteklo jesen tako, da bode prihodnjo pomlad moč z dejansko-sadjarskimi deli pričeti, česar šolska mladina in tudi več odraščenih uže prav hrepeneče pričakuje.

Da se pa šolska drevesnica tukaj popolno v red spravi, treba bode še pomenljivo svoto trošiti, osobito za ograjo, koja se še popolno pogreša. Trdno upamo, da se naša prošnja za podporo v izgotovilo šolske d evesnice milostno usliši in ugodno reši.

Zimo imeli smo tukaj do dne sv. Boštijana kaj milo in ugodno; sv. Boštijan nam je prinesel pa celih 15° R. mraza, kateri je pa do danes uže več nego za polovico vpadel in odjenjal.

Med ljudmi, odraščenimi in otroci bilo je pretečene tedne precej navadnih bolezni, katere so od novega leta pa do danes vsega skupaj 11 oseb na oni svet poslale Med otroci pričeli so se razvijati „robadi“ (ošpici), po nekoliko pa tudi „davica“.

Kar vsakdanjo šolo zadeva, je sedaj njeno obiskovanje kaj redno in točno; ne pa tako v ponavljavnici, čemur bode treba malo zdravila preskrbeti.

Kdor hoče dobrih sadnih cepičev si preskrbeti, katere bode mu moč tudi za poletno cepljevanje shraniti, naj je še ta mesec ob lepem, suhem in jasnem vremenu raz drevja nareže in v kleti pravilno spravi.

Ob hudem zimskem mrazu naj bi se nikjer, osobito pa še pri šolskih hišah po deželi, na koristne ptičke ne pozabilo. Vsako malo ljubav, katera se jim ob hudi zimi od naše strani skaže, bodo med spomladjo in poletjem nam po svojem naravnem nagonu tisoč in še večkrat hvaležno poplačali z obiranjem in vničevanjem kmetijstvu in sadjereji škodljivega mrčesja. Tudi tukaj smo letos s šolskimi otroci tem sicer drobnim stvaricam, a ob enem pa velikim dobrotnikom splošnega kmetijstva malo mizico priredili, katero ob hudem mrazu v jako brojnem številu obiskujejo, kar nam je vsem skupaj v pravo radost in veselje.

Vsem zavednim domačim sadjerejcem kličem navdušeno: Bog vas živi v novem letu in vam vaša dela blagoslovi!

M. Rant.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski sklenjen je bil minuli ponedeljek ob 10. uri zvečer. Zadnji dan pričela se je seja ob 9. uri zjutraj; pretrgala se je ob 3. uri popoludne do 5. ure in rešili so se v njej vse točke dnevnega reda, izmed katerih sta posebno predlog novega občinskega reda in pa podpora dramatičnemu društvu manjšini zborovi dali povod k dolgim razpravam. Gledé občinskega reda bili ste sicer obe stranki v tem edini, da predloga v tem zasedanji ni moč rešiti, tudi v načelih bili ste stranki v tem edini, da sedanja občinska uprava večinoma ne zadostuje, tudi v daljnem vprašanji, da je sedanje področje za naše občine preveliko se je od vseh strani kazalo soglasje; gledé razdelitve področja med podobčine in velike županije pa se ni doseglo še soglasja, ker so se deloma izražale izrekoma bojazni zarad prevelikih stroškov, ki bi iz tega v prihodnje nastali iz poslovanja velikih občin. — To vprašanje in pa prave meje za razdelitev področja imel bo prevdarjati deželni odbor in v ta namen pozvedavati mnenja skušenih županov in okrajnih glavarjev. — Nadejamo se, da to vprašanje do prihodnjega zasedanja dozorí za dokonečno rešitev.

Hud boj nastal je tudi pri podpori dramatičnega društva, kjer se je reševalo naše gledališko vprašanje, katero so 1882. leta naši „Deutschkrainerji“ v deželnem zboru hoteli za večne čase zapisati nekaterim posestni-

kom lož v izključno domêno. — Dežmanovim deloma smešnim, deloma zbadljivim tiradam odgovarjala sta pri tem vprašanji dostojno in odločno poročevalec dr. vitez Bleiweis in pa poslanec Krsnik, ki je pred dvema letoma dobil nalog, o tej zadevi deželnemu odboru poročati.

Tako burnih govorov, kakor prejšnja leta, v tem zasedanji ni bilo, izrekoma deželni zaklad sprejel se je brez ugovora. Konečno zahvalil se je deželni glavar grof Thurn zbornici in c. kr. predsedniku za neumorno delovanje in za zmiraj izdatno podporo. — Po živioklicih na svitlega cesarja zahvalil se je še dr. Poklukar deželnemu glavarju za mirno in nepristransko vodstvo obravnav in po 10. uri bil je zbor sklenjen po 45 dnevnem zborovanji.

— **Naši državni poslanci** podajo se jutri zopet na Dunaj k parlamentarnemu delovanju. — V državnem zboru čaka jih to pot toliko teškega dela, kakor dolgo prej ne. — Več dela za ponovljenje pogodbe čaka svoje rešitve poleg tekočih rednih opravil državnega gospodarstva in postavodajstva. — Izrekoma je še pri pogodbi z Ogersko nerešenih mnogo važnih vprašanj. Pri vsem tem je splošen položaj, zeló negotov tako, da nihče ne vé, je li bo moč ohraniti potreben nam mir, ali pa se vname krvavi boj, iz katerega pri sploh nakopičenem nasprotji evropejskih držav prelahko nastane vesoljna vojska, pri kateri tudi nam ne bo moč rok navskriž držati. — Pa tudi naš notranji položaj je težaven, ne zato, kakor da bi se morebiti res Nemcem našim godila krivica, ampak zato, ker hočejo nadvladovati povsod in s svojim krikom hočejo zabraniti drugim narodom postavno zagotovljeno enakopravnost. Izrekoma pri Slovencih vsakdo vidi, da se vlada še pripravila ni izvrševati v lastnem programu obljubljeno nam enakopravnost. — V takem položaju je v resnici breme dolžnosti in odgovornosti za naše poslance veliko: nikakor in nikdar ne smejo se zadovoliti s tem, da za Slovence enakopravnost ostane samo prazna beseda — obljubljena dežela; vlada postala bo pri večini nemogoča, če ne bo zvesta svojemu lastnemu programu, če ne bo mož-beseda. Pri vsem tem pa vendar noben vesten poslanec ne more prezirati svojih dolžnosti nasproti vsej državi.

— **Umrla** je gospa Amalija Seunig, grajščakova vdova, mati podpredsednika c. kr. kmetijske družbe dne 21. t. m. v 72. letu svoje starosti.

— **Deželne sodnije Ljubljanske svetovalec dr. K. Vidic** odlikovan je bil povodom njegovega prestopa v pokoj z imenom in naslovom svetovalca nadsodnije.

— **Koroški Slovenci** imeli bodo v kratkem priliko, poskušati se s svojimi do sedaj vedno zmagovalnimi nasprotniki pri volitvi za državni zbor, ker prejšnji trgovinski minister baron Pino odložil je poslanstvo. — Kot prihodnji kandidat slovenski imenuje se profesor Kleinmajer v Gorici; — gotovo dober kandidat, da bi imel le srečnejši vspeh, kot vsi njegovi predniki.

— **Dr. F. baron Pascotini**, c. kr. deželne vlade kranjske svetovalec, imenovan je, kakor poroča uradna „Laib. Zeitg.“, za sekcijskega svetovalca v ministerstvu notranjih zadev.

— **V ljubljanski šenklavški cerkvi umrla je nagloma** v ponedeljek opoludne gostaška Frančiška Salberger 54 let stara.

— **Šentpavelski letni somenj v Ljubljani** minuli ponedeljek bil je jako živahen. Prignalo se je jako veliko pitane goveje živine in tudi cene bile so živinorejcem ugodne. Pa tudi kupčija s kramarskim blagom, koci, kožami itd. bila je živahna. Vreme bilo je suho, mrzlo (zjutraj): — 11° R. — čez dan nekaj gorkeje.

— **Kmetijsko potovalno predavanje v Hrušici pod Ljubljano** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc prihodnjo nedeljo 30. t m., popoludne ob 2. uri v novem šolskem poslopji v Hrušici.

— **Tat Abraham Diamant** je v preiskavi na Žabjeku. Prizadeta škoda znaša nekaj nad 46.000 gold., pa okradena gospa ne trpi nikake škode, ker se ji je vse vkradeno premoženje vrnilo, razun male do sedaj še ne došle svote, katero je Diamant v Zagorji po pošti odposlal svojemu očetu.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Uradna „Wiener Zeitg.“ razglasila je Najvišje ročno pisanje z dne 18. januarija t. l., s katerim je imenovanih 15 novih členov avstrijske gosposke zbornice, namreč: deželni glavar gornjeavstrijski opat Achleuthner; profesor in sloveč operater dr. Billroth; deželni glavar solnograški dr. Karol grof Chorinski; komornik Teobald grof Czernin; komornik in poslanik Fr. grof Deym; tajni svetovalec in sejski predsednik upravne sodnije dr. Moric baron Ender; predsednik evangeljskega višega cerkvenega sveta dr. R. Franz; prošt klosterneuburški U. Kostersitz; komornik Franc grof Kuefstein; komercijonalni svetovalec Ludovik Lobmeyr; tajni svetovalec, bivši vodja trgovinskega ministerstva baron Karol Pusswald; deželni glavar tirolski dr. Franc baron Rapp; tajni svetovalec, predsednik deželne nadsodnije v pokoju Josip baron Schenk; deželnega glavarja moravskega namestnik dr. vitez Šrom, in pa grajščak Stanislaj vitez Starowiejski-Biberstein.

Pri tem imenovanji ozirala se je vlada precej enakomerno na vse stranke, se ve da razun skrajnih, na pr. one vrste, kakoršne se nahajajo v „nemškem“ klubu. K programu nemško-avstr. kluba pa spadajo: Billroth, Ender, Lobmayr, Schenk in Pusswald, v vrsto nemških konservativcev je šteti: Achleuthner, Chorinsky, Kuefstein, Kostersitz in Rapp; češki klub bi zastopali Czernin, Deym in Šrom, poljski klub pa: Starowiejski.

Med imenovanimi pogreša se ime barona Pinota, o katerem se je govorilo, da bo imenovan, ki je pa ravno v tem času odložil svoj državnozborski mandat.

Z novoimenovanimi členi gosposke zbornice so v obče zadovoljni tudi levičarji, v kolikor se sme to soditi iz glasov njihovega časništva.

Stajerska. — Dne 21. t. m. odklonil je deželni zbor predlog o omejitvi ženitovanja, potem prišel je v razpravo predlog Ausserer-jev zoper naredbo Pražakovo. Cesarski namestnik trdil je, tak protest ne more biti naloga deželnega zbora. Knez Lichtenstein imel je veliki govor. Odobraval je naredbo, vendar pa je trdil, da so bile nekatere druge vladine naredbe proti nemštvu prav nesrečne.

V teh točkah se stranka njegova ne strinja z vlado. Nemci naj bi se tolažili o zgubi oblastvenega stališča v Avstriji in pa tolažili z dejanskim nadvladanjem. — Poslanec Hakelberg zaslužil si je deželnega glavarja klic k redu, ker je rekel, da se mora glas ljudstva izjaviti v deželnem zboru, ki kliče: „kako dolgo še, o Pražak, nas bo zasramovala tvoja narodno-agitorična besnost!“

Ausserer je obžaloval, da namestnik predlog imenuje demonstrativen. Nemci ne napadajo, temveč se zatirajo.

Poročevalec manjšine bil je M. Vošnjak, ki je stališče Slovencev izvrstno zagovarjal. Pri glasovanji pridružili so se nemški konservativci Slovencem.

Primorska. — Na mesto odstopivšega državnega poslanca Vuzetiča izvolila je tržaška trgovinska zbornica viteza Stalic-a.

Tirolska. — Deželni zbor zavrgel je načrt nove postave za ljudske šole, ter izrekel je željo, da se spremené dotične državne postave. Dovolila pa je večina deželnega zbora, da se v prihodnjih treh letih podpora za učiteljski zaklad pomnoži za letnih 12.000 gold., zaklad za onemogle učitelje, njihove vdove in sirote pa za letnih 8000 gold.

Liberalna manjšina deželnega zbora s profesor Wildauerjem na čelu pa je predlagala, pozvati c. kr. vlado, naj v svojem področji ukrene, da razvoj ljudskega šolstva po moči pospešuje in enako tudi pravno stanje učiteljev.

Bolgarsko vprašanje se le zeló počasi premika. Bolgarska deputacija podala se je z Rima čez Brindisi v Carigrad. Da bi tukaj kaj več ali boljše opravila, kot v druzih merodajnih evropejskih središčih, ni misliti.

Za nekoliko pa je vendar videti, da se je stvar pomaknila bližje k rešitvi s tem, da so, kakor trdijo najnovejša angleška poročila, vse evropejske velevlasti pritrdile predlogu Ruske, priti k izjavi mnenja o bolgarskem vprašanji, samo Angleška si je gledé vrste onih vprašanj, o katerih bi bil razgovor, izgovorila pridržek, ker ona bi rada najprej vredila volitev kneza, memo tega, ko Ruska v prvi vrsti želi, da pred vsem sedanja (Bolgarska) vlada odstopi.

— Bolgarska vlada je določila, da se vsak pešpolk povekša za eno družino. Pijonerska družina se bode pomnožila za eno stotnijo in premenila v polk. Osnovali bodo tudi eno novo trdnjavsko baterijo in eno disciplinarno stotnijo. Sestavila se je komisija iz 1 majorja in 5 stotnikov, da bode izdelala projekt o organizaciji rezerve in deželne brambe, o vozništvu in intendanciji o vojni in program o izvežbanji vojakov.

— V Sofiji se je praznovala petindvajsetletnica smrti v turškem ujetništvu otrovanih in zadavljenih pesnikov bratov Miladinovih. Po slovesni službi zbralo se je mnogo občinstva v gimnaziji, kjer so profesorji in odborniki bolgarskega literarnega društva predavali o zaslugah bratov Miladinovih. Slavnosti so se udeležili tudi regenti in ministri. Regentstvo je dovolilo 1000 frankov za izdajo del omenjenih dveh rodoljubov.

Gališki deželni zbor pritrdil je predlogu kneza Adam Sapieha, da naj se deželni odbor pooblasti, poplačati stroške, ki bodo potrebni za sprejem cesarjeviča Rudolfa in njegove soproge. Metropolit Sembratović izrekel je, da Rusini z veseljem pritrdijo temu predlogu ter je naglašal, da vlada pri vseh pojavah lojalitete za dinastijo v deželnem zboru najpopelnejša sloga.

Nemška. — V zadnjih dnek naznanjali so telegram iz nemških merodajnih časnikih izjave, po kateri se Francoska nagloma pripravlja na vojsko, da nakupavajo konje, nakupava lesovje za lesene koče ob nemških mejak in druzega več. Iz rakih naznanil sklepalo jih je mnogo, da je res nevarnost vojske uže prav pred durmi, nekateri mislili so, da Nemška na nos na vrat dela na vojsko; stvar pa se je zadnji čas vendar od mnogih tolmačila drugače. Znano je namreč, kako občutljivo je knez Bismark propadel z vojnim predlogom v državnem zboru, po razpustu zbora napenja vse žile, da bi se izvolila poslušna večina. V ta namen vpeljala se je v gosposki zbornici adresa do cesarja; ojstro govoril je cesar v svojem odgovoru zoper prejšnjo večino zborovo, enako mislijo, da hoče ravnati tudi vladar bavarski, ker pa vse to še ne bo morebiti dosti pomagalo, mala Bismark na vrata pretečo vojsko samo zato, da bi zmagal v predstoječih volitvah, katere se vršé 21. februarija.

Čuje se, da se ima zbrati nov zbor uže 8. marca.

☛ **Vsled dogovora z slavno c. kr. kmet. družbo smo poizvedeli, da p. n. naročniki „Novic“, ki list kot člani kmet. družbe za 1 gl. ceneje dobivajo, tudi „Kmetovalca“ prejemajo. Ker za take ude slav. kmet. družba nam 1 gold. ne povrne, prosimo toraj taiste p. n. naročnike, nam ta znesek pri priložnosti doposlati.**

Založništvo „Novic“.

Žitna cena

v Ljubljani 22. januarija 1887.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 99 kr. — banaške 8 gold. — kr. — turšice 4 gold. 87 kr. — soršice 6 gold. 90 kr. — rži 4 gold. 87 kr. — ječmena 4 gold. 22 kr. — prosa 4 gold. 38 kr. — ajde 3 gold. 90 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 2 gold. 82 kr. 100 kilogramov.

Odgorni vrednik: **Gustav. Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.